

บทที่ 3

การวิเคราะห์อุปทานวัตถุดิบหลัก

คำนำ

ในแผนนี้จะเป็นการวิเคราะห์อุปทานวัตถุดิบหลักที่ใช้ของโรงงานตัวอย่าง ได้แก่ ไม้-กระป๋อง สุกกร ไม้ ปลาชนิดที่ใช้ในการทำอาหารกระป๋อง และกระป๋องเคลือบสีมุก เพื่อดูว่าเหมาะสมและเรือ่อำนวยต่อการเพิ่มผลผลิตมากน้อยเพียงใด

ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบหลักของโรงงานตัวอย่าง

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบหลักของโรงงานตัวอย่าง เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะการดำเนินการจัดหาวัตถุดิบและปริมาณที่ใช้โดยประมาณ ข้อมูลที่จะกล่าวต่อไปนี้ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อของโรงงานตัวอย่าง

ก. ชนิดวัตถุดิบและปริมาณที่ใช้ ไม้

1. เนื้อไม้ และ/หรือเนื้อกระป๋อง

ประมาณไว้ว่าปริมาณเนื้อไม้-กระป๋องที่ใช้คิดเป็น 80 % ของน้ำหนักสุทธิของผลิตภัณฑ์เนื้อบรรจุกระป๋องที่ทางโรงงานตัวอย่างผลิตได้ โดยประมาณแล้วปริมาณที่ใช้ปีละ 35-45 ตัน

2. ขานมู

ประมาณไว้ว่าปริมาณที่ใช้คิดเป็น 80 % ของน้ำหนักสุทธิของผลิตภัณฑ์เนื้อบรรจุกระป๋องที่ผลิต โดยประมาณแล้วจะใช้เป็นปริมาณปีละ 35-50 ตัน

3. เนื้อไก่

ประมาณไว้ว่าปริมาณที่ใช้คิดเป็น 80 % ของน้ำหนักสุทธิของผลิตภัณฑ์เนื้อไก่บรรจุกระป๋องที่ผลิต โดยประมาณแล้วจะใช้เป็นปริมาณปีละ 70-90 ตัน

4. ปลาซาร์ดีน (ปลาหลังเขียว)

ปริมาณที่ใช้ในปี 2520 เท่ากับ 189 ตันโดยประมาณ สำหรับในปี 2521 ใช้ประมาณ 289 ตัน โดยคิดเป็น 133 % ของน้ำหนักสุทธิของปลาซาร์ดีนบรรจุกระป๋องที่ผลิต

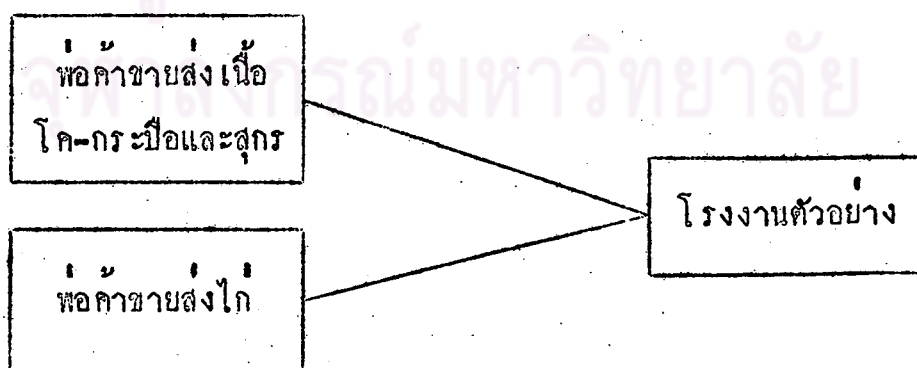
5. กระป๋องเคลือบสีบุก

ปริมาณที่ใช้ โดยคิดรวมกันทุกขนาดกระป๋องที่ใช้ประมาณปีละ 0.75 ล้านใบ สำหรับผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์บรรจุกระป๋อง สำหรับผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องใช้กระป๋องในปี 2520 ประมาณ 1 ล้านใบ ส่วนในปี 2521 ประมาณ 1.2 ล้านใบ

ข. วิธีการจัดหาวัตถุดิบหลัก

1. วัตถุดิบพวกเนื้อโค-กระบือ ขาหมูและเนื้อไก่

มีวิธีการจัดหาวัตถุดิบเหล่านี้โดยโรงงานตัวอย่างติดต่อซื้อโดยตรงจากพ่อค้าขายส่งเนื้อสัตว์ซึ่งส่งเนื้อสัตว์ให้ตามตลาดสดต่าง ๆ ดังแสดงในรูปที่ 7

รูปที่ 7 วิธีการจัดหาเนื้อโค-กระบือ สุกรและเนื้อไก่ของโรงงานตัวอย่าง

2. วัตถุดิบพวกปลา

ทางโรงงานตัวอย่างจัดหาวัตถุดิบพวกปลาโดยติดต่อซื้อจากตัวกลางซึ่งรวบรวมปลาและสัตว์น้ำทะเลอื่น ๆ จากชาวประมง หรืออาจประมูลมาจากแพปลา ตัวกลางบางรายก็อาจมีเรือจับปลาของตนเอง วิธีการจัดหาปลาของโรงงานตัวอย่าง แสดงในรูปที่ 8

รูปที่ 8 วิธีการจัดหาปลาของโรงงานตัวอย่าง

3. การป้องกันเชื้อแบคทีเรีย

ปัจจุบันโรงงานตัวอย่างจัดหาการป้องกันเชื้อแบคทีเรียโดยสั่งซื้อจากบริษัท เมทัลบ็อกซ์ จำกัด เพียงบริษัทเดียว ดังแสดงในรูปที่ 9

รูปที่ 9 วิธีการจัดหาการป้องกันเชื้อแบคทีเรียของโรงงานตัวอย่าง

ส่วนใหญ่ในการดำเนินงานในอดีตที่ผ่านมา การจัดหาวัตถุดิบเนื้อโค-กระบือ สุกร ไก่ และปลา ไม่เคยมีปัญหาเท่าไรนัก นอกจากประสบปัญหาในเรื่องระดับราคาสูงขึ้น ในช่วงที่เกิดภาวะขาดแคลน สำหรับการป้องกันเชื้อแบคทีเรีย ไม่มีปัญหาอะไร

การวิเคราะห์ห่วงโซาวัตถุดิบหลัก

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการผลิตและความต้องการภายในประเทศในวัตถุดิบหลักที่ใช้ของโรงงานตัวอย่าง อันได้แก่ โค-กระบือ สุกร ไก่ ปลาชนิดที่ใช้ในการทำอาหารกระป๋อง (ปลาทูน่าแช่แข็ง ปลาโอ) และการป้องกันเชื้อแบคทีเรีย เพื่อให้

ทราบว่ามีปริมาณของวัตถุดิบหลักเหล่านี้ที่ผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการหรือไม่ และมีแนวโน้มอย่างไรในอนาคต ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่จะช่วยชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มผลผลิตภายในโรงงานตัวอย่างอันอาจต้องการใช้วัตถุดิบหลักเหล่านี้ในปริมาณเพิ่มขึ้น จะประสบกับปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบหลักนี้หรือไม่ ซึ่งในการวิจัยนี้ได้อาศัยข้อมูลการวิเคราะห์จากเอกสารการวิจัยของกองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจากเอกสารการวิจัยของกองวิจัยสินค้าและการตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ก. โค-กระบือ

1. ภาวะการผลิตโค-กระบือในประเทศไทย

การเลี้ยงโค-กระบือในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมามีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ต่อเมื่อโค-กระบือมีอายุมากขึ้นไปหรือเกษตรกรมีความจำเป็นต้องใช้เงินจึงอาจขายโค-กระบือเหล่านี้เพื่อการบริโภค อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ผ่านมาได้มีเกษตรกรประเภทที่เลี้ยงโค-กระบือจำหน่ายเพื่อการบริโภคโดยเฉพาะมากขึ้น โดยมีฟาร์มโค-กระบือที่ใช้วิธีการเลี้ยงทันสมัยและดำเนินงานเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น ฟาร์มโชคชัย บริษัทไบคาน วอลฟาร์ม เป็นต้น

จากการสำรวจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พบว่า แหล่งเลี้ยงโค-กระบือที่สำคัญในประเทศไทยคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคเหนือ ส่วนภาคกลางและภาคใต้มีจำนวนน้อย (รายละเอียดคงแสดงในตารางที่ 15) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ที่เป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติอยู่มาก ส่วนทางภาคใต้ อาจเนื่องจากมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยงมีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังได้ทำการสำรวจปริมาณจำนวนโค-กระบือที่เลี้ยงในประเทศไทยปี 2507-2519 ดังได้แสดงไว้ในตารางที่ 16 ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนโค-กระบือมีอัตราเพิ่มที่ต่ำมาก โดยจำนวนกระบือที่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 5.22-5.95 ล้านตัว และจำนวนโคที่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 3.75-4.67 ล้านตัว โดยจำนวนโคได้เพิ่มขึ้นเร็วกว่าจำนวนกระบือเพียงเล็กน้อย ซึ่งลักษณะการเพิ่มขึ้นนี้อาจไม่ทันกับความต้องการในการบริโภค โดยเฉพาะอัตราการเพิ่มประชากรมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี อันอาจก่อให้เกิดการขาดแคลนในอนาคตได้

ตารางที่ 15 จำนวนโค-กระบือของไทยจำแนกตามรายภาคในระหว่างปี พ.ศ. 2516-2519

หน่วย : ตัว

ภาค	โค				กระบือ			
	2516	2517	2518	2519	2516	2517	2518	2519
เหนือ	927,794	990,301	970,817	1,026,945	1,211,306	1,268,941	1,229,571	1,268,280
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,952,313	1,932,528	1,857,160	1,966,494	3,690,919	3,628,148	3,328,536	3,520,432
กลาง	711,175	775,061	790,829	826,713	809,356	816,239	639,581	644,767
ใต้	743,944	734,495	691,850	726,662	230,102	233,387	243,986	245,199
รวมทั้งประเทศ	4,335,226	4,432,385	4,310,656	4,546,814	5,941,683	5,946,715	5,441,674	5,678,678

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 16 จำนวนโค-กระบือที่เลี้ยงในประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2507-
2519

หน่วย = ปริมาณ : 1,000 ตัว

อัตราการเปลี่ยนแปลง : ร้อยละของปีก่อนหน้า

พ.ศ.	กระบือ	อัตราการ เปลี่ยนแปลง	โค	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
2507	5,220.2	-	3,752.9	-
2508	5,297.1	1.47	3,887.5	2.34
2509	5,377.5	1.52	4,028.6	3.63
2510	5,461.8	1.57	4,176.3	3.67
2511	5,549.9	1.61	4,290.3	2.73
2512	5,642.1	1.66	4,451.6	3.76
2513	5,734.5	1.64	4,667.0	4.84
2514	5,574.2	2.79	4,460.2	4.43
2515	5,361.3	3.82	4,485.0	0.56
2516	5,941.7	10.82	4,335.2	3.34
2517	5,946.7	0.08	4,432.4	2.24
2518	5,441.7	8.49	4,310.7	2.75
2519	5,678.7	4.35	4,546.8	5.48

ที่มา : พ.ศ. 2507-2513 จากกรมปศุสัตว์

พ.ศ. 2514-2519 จากศูนย์สถิติการเกษตร

สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

อย่างไรก็ดี หน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องก็ได้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นนี้ และรัฐบาลในระยะที่ผ่านมาได้กำหนดให้ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลผลิตโค-กระบือ เป็นโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วนมาโดยตลอด และในแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ก็ได้วางโครงการเร่งรัดการผลิตและจำหน่ายปุ๋ยสัตว์โดยตั้ง เป้าหมายที่จะเลี้ยงโคและกระบือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 4 และ 3 ต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

	<u>ปี 2514</u>	<u>ปี 2519</u>
โคเลี้ยงเพิ่มขึ้น	674,000 ตัว	820,000 ตัว
กระบือเลี้ยงเพิ่มขึ้น	364,000 ตัว	422,000 ตัว

ซึ่งเมื่อปฏิบัติจริง ๆ ปรากฏว่า อัตราการเพิ่มจริงของโคเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.2 ต่อปีเท่านั้น เทียบกับเป้าหมายร้อยละ 4 ต่อปี ส่วนปริมาณกระบือมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2 ต่อปี เทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 3 ต่อปี โดยได้สรุปอุปสรรคหลัก ๆ ที่ทำให้ไม่อาจบรรลุเป้าหมายไว้ว่า เนื่องจากขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมขยายพันธุ์ และราคาโค-กระบือก็มีไต่สูงขึ้นมากพอที่จะจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการเลี้ยงโค-กระบือ

ส่วนแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ก็เช่นกัน ได้กำหนดไว้ว่าจะเร่งรัดพัฒนาและส่งเสริมการเลี้ยงโค-กระบือในชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อกระจายการผลิตทางภาคเกษตรกรรมแทนที่จะให้เศรษฐกิจการเกษตรของประเทศขึ้นอยู่กับเฉพาะพืชหลักเพียงหมวดเดียว โดยได้กำหนดเป้าหมายการเพิ่มจำนวนโค-กระบือที่เลี้ยงในประเทศในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.2 ต่อปี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

	<u>ปี 2520</u>	<u>ปี 2524</u>
โคเลี้ยงเพิ่มขึ้น	820,000 ตัว	1,080,000 ตัว
กระบือเลี้ยงเพิ่มขึ้น	336,000 ตัว	415,000 ตัว

การจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลจะสามารถแก้ไขอุปสรรคและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงโค-กระบือเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งในปัจจุบันนี้ โครงการพัฒนาปศุสัตว์ที่สำคัญที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ก็คือ โครงการพัฒนาปศุสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรัฐบาลได้กู้เงินจากธนาคารโลก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2519 เป็นจำนวนเงิน 5 ล้านดอลลาร์ และมีเงินจากงบประมาณแผ่นดินสมทบอีก 6.5 ล้านดอลลาร์ นอกจากนี้รัฐบาลนิวซีแลนด์ก็ได้ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคคิดเป็นมูลค่า 0.5 ล้านดอลลาร์ โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาทุ่งหญ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการปศุสัตว์ ขยายและบำรุงพันธุ์โคเนื้อและโคนม รวมทั้งส่งเสริมและฝึกอบรมแก่เกษตรกรเพื่อเพิ่มการเลี้ยงโค

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปได้ว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงพัฒนาการเลี้ยงโค-กระบือ ซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้หมวดปศุสัตว์อาจกลายเป็นสินค้าออกที่นำรายได้เข้าประเทศที่สำคัญนอกเหนือจากหมวดกสิกรรม

2. ภาวะการตลาดโค-กระบือในประเทศไทย

ก) ความต้องการโค-กระบือ

ความต้องการโค-กระบือภายในประเทศมีทั้งความต้องการเพื่อไว้ใช้งานและความต้องการเพื่อการบริโภค ซึ่งถึงแม้ว่าเกษตรกรในบางภาคของประเทศไทยจะได้เริ่มมีการใช้เครื่องทุ่นแรงทดแทนแรงงานสัตว์บ้างแล้วก็ตาม แต่ในบางท้องที่โดยเฉพาะในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีฐานะยากจน ความต้องการใช้โค-กระบือจึงยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนความต้องการเพื่อการบริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและรายได้ของประชากรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีโค-กระบือส่วนหนึ่งที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ได้แก่ ฮองกง ซึ่งปัจจุบันเป็นตลาดที่สำคัญที่สุด

ตารางที่ 17 ได้รวบรวมข้อมูลปริมาณความต้องการโค-กระบือเพื่อการบริโภคและความต้องการเพื่อการส่งออก ปี 2510-2519 เปรียบเทียบกับปริมาณโค-กระบือที่มีอยู่ในประเทศ รวมทั้งได้แสดงข้อมูลการคาดคะเนความต้องการเพื่อการบริโภค

ตารางที่ 17 ข้อมูลที่สำคัญของโศ-กระป๋อง

หน่วย : พันตัว

ปี	จำนวนปลั๊กตัว ในวันสำรวจ		ใช้เพื่อการบริโภค		ส่งออก	
	โศ	กระป๋อง	โศ	กระป๋อง	โศ	กระป๋อง
2510	4,176	5,462	521	206	11	40
2511	4,290	5,550	534	211	8	23
2512	4,452	5,642	530	190	9	26
2513	4,667	5,734	526	182	9	26
2514	4,460	5,574	548	195	12	25
2515	4,485	5,361	581	194	18	25
2516	4,335	5,942	602	186	26	20
2517	4,432	5,947	572	169	18	11
2518	4,311	5,442	630	217	11	12
2519	4,547	5,679	653	225	13	16
เป้าหมาย						
2520	(5,367) *	(6,015) *	(677)	(233)	(35)	(15)
2521	(5,535)	(6,127)	(700)	(241)	(38)	(16)
2522	(5,739)	(6,247)	(724)	(250)	(40)	(17)
2523	(5,983)	(6,374)	(748)	(258)	(43)	(18)
2524	(6,279)	(6,513)	(773)	(266)	(45)	(20)
อัตราการเพิ่ม ตามเป้าหมาย	4%	2%	3%	3%	6%	7%

* คาดคะเนโดยใช้จำนวนปลั๊กตัวในปี 2519 บวกด้วยจำนวนผลิตตามเป้าหมาย
ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 4 แล้วลบด้วยจำนวนที่ใช้ในประเทศและส่งออกเพื่อใช้เป็น
ตัวเลขพื้นฐานในการบวกกับผลิตในปีต่อไป

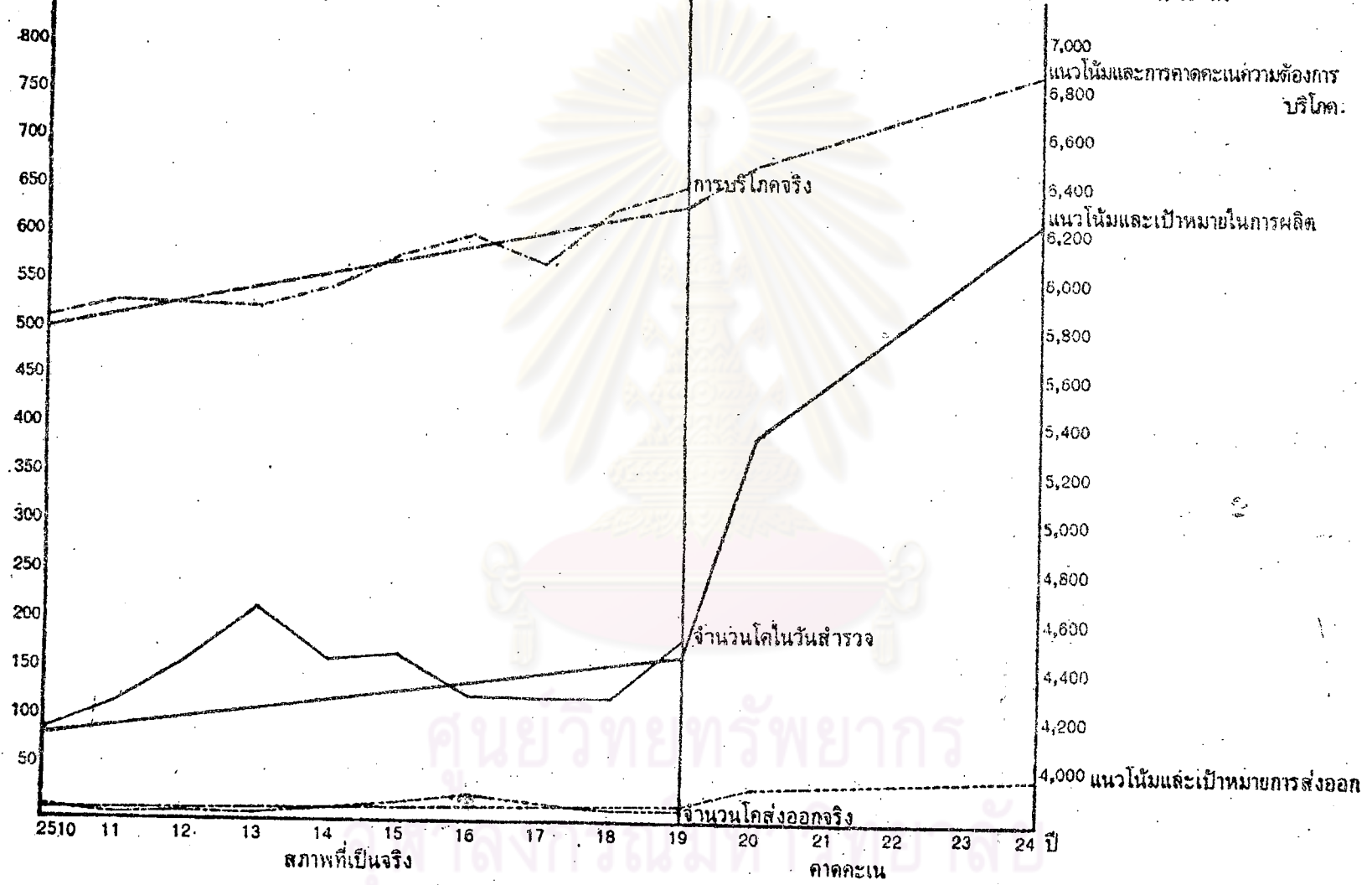
ที่มา : เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรประเภทการตลาด เลขที่ 51

กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

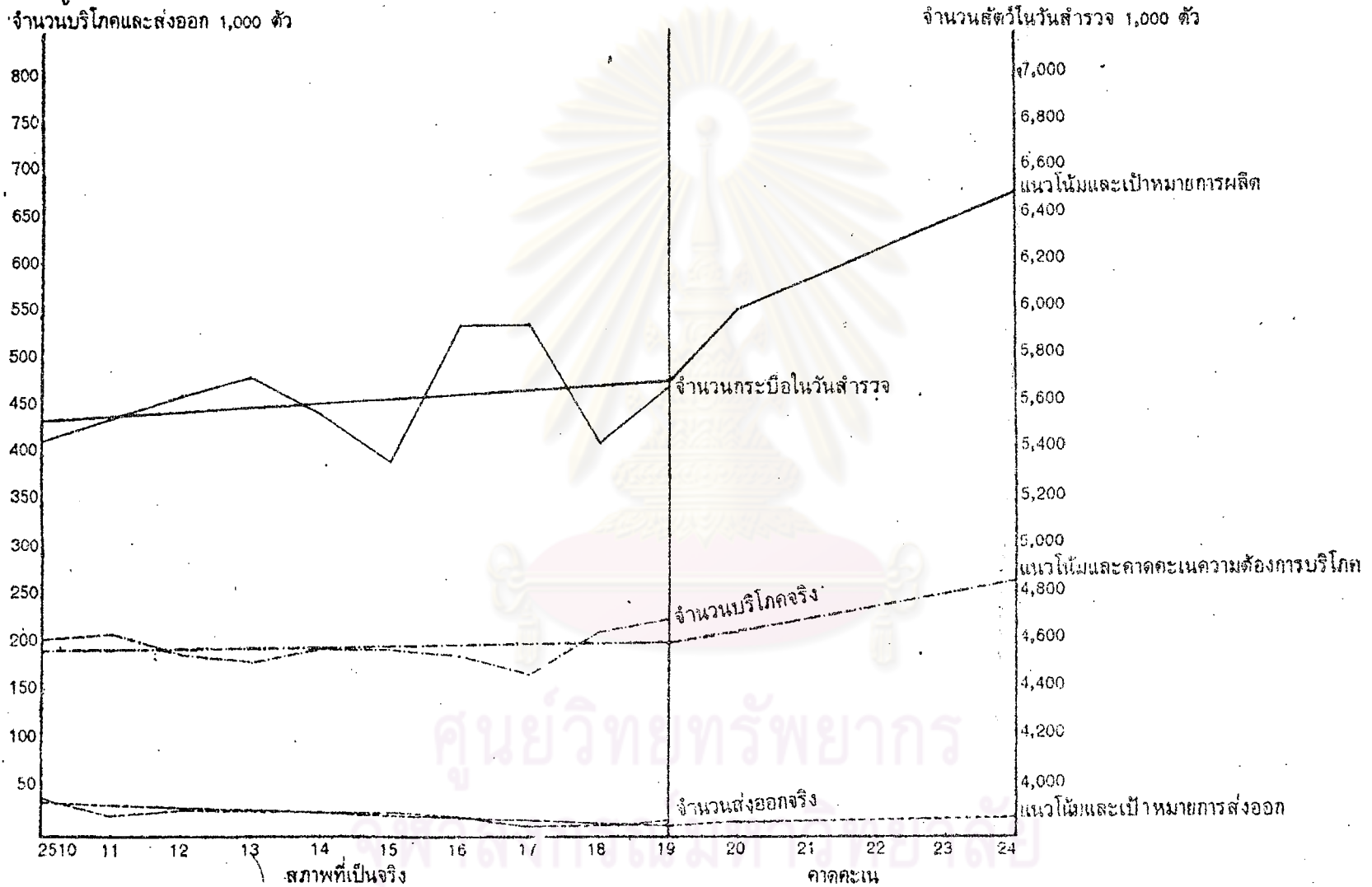
รูปที่ 10 แสดงจำนวนโคในวันสำรวจ การบริโภคนมและการส่งออก

จำนวนบริโภคนมและส่งออก 1,000 ตัว

จำนวนโคในวันสำรวจ 1,000 ตัว

รูปที่ 11 แสดงจำนวนกระบือในวันสำรวจ การบริโภคและการส่งออก

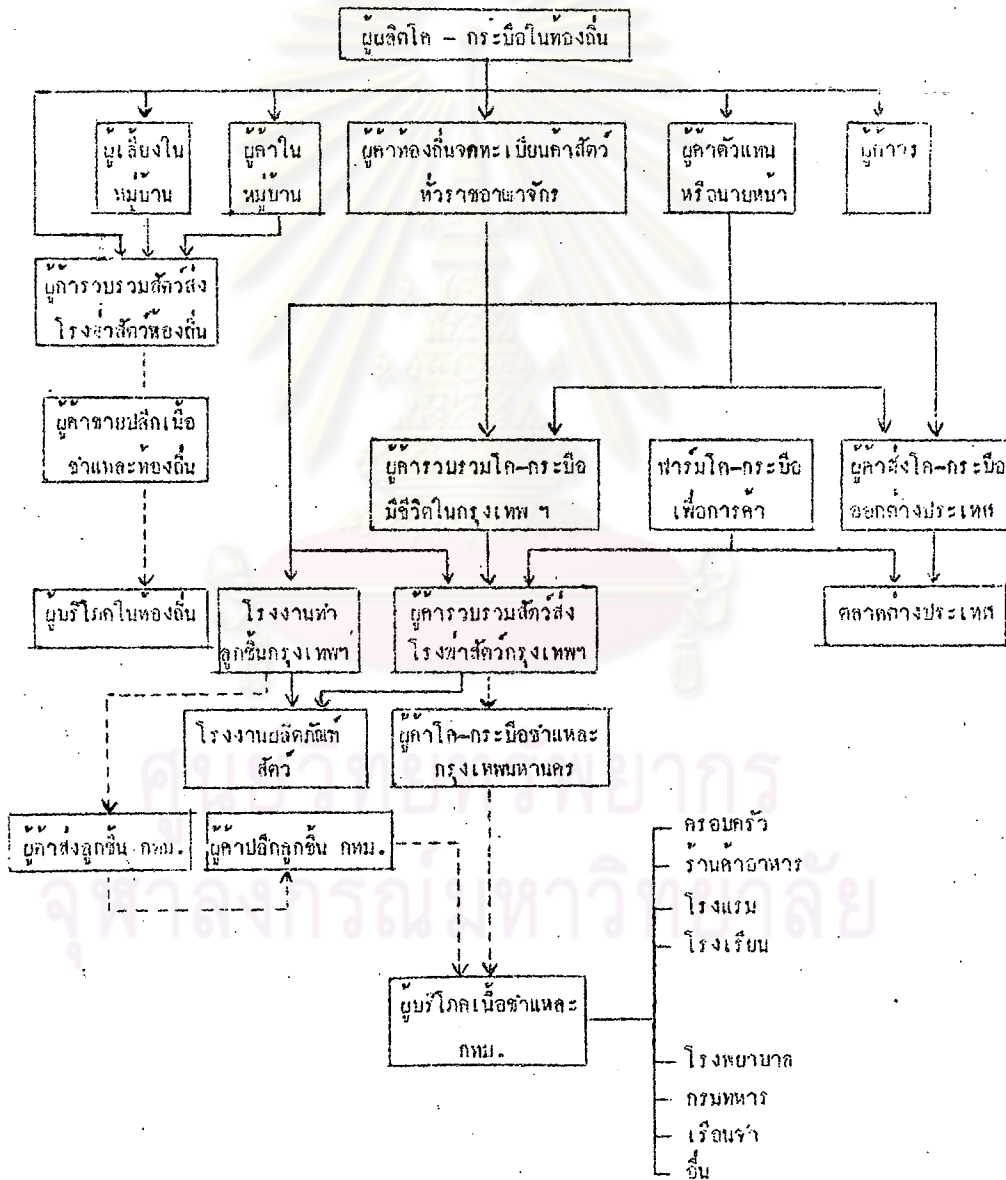
และส่งออก และปริมาณโค-กระบือในประเทศไทยตามเป้าหมายของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (ตัวเลขในวงเล็บ) ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายการเพิ่มจำนวนโคใน อัตราร้อยละ 4 และกระบือในอัตราร้อยละ 2 ส่วนการคาดคะเนความต้องการของแผน ให้โคเพิ่มในอัตราร้อยละ 3 กระบือร้อยละ 3 สำหรับความต้องการเพื่อการบริโภค ความต้องการเพื่อการส่งออกตั้งอัตราเพิ่มสำหรับโคร้อยละ 6 และกระบือร้อยละ 7 นอกจากนี้ก็ยังได้แสดงแนวโน้มดังกล่าวให้เห็นชัดโดยรูปที่ 10 และรูปที่ 11

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการโค-กระบือทั้งเพื่อใช้แรงงาน การบริโภคและการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งทางรัฐบาลก็ได้ตระหนักในข้อนี้จึงได้มีการ ตั้งเป้าหมายการเพิ่มปริมาณโค-กระบือให้สอดคล้องต่อความต้องการดังกล่าว

ข) วิธีการตลาดโค-กระบือ

จากรายงานผลการวิจัยเรื่อง "The Livestock Marketing System in Thailand" ของ นายไพฑูรย์ ทัดมาศ แห่งภาควิชาเศรษฐศาสตร์การ เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า วิธีการ ตลาดโค-กระบือและผลิตภัณฑ์โค-กระบือในประเทศไทยเป็นไปดังแสดงในรูปที่ 12 ซึ่งจะ เห็นได้ว่ามีแหล่งเลี้ยงโค-กระบืออยู่ 2 แหล่ง คือ พวกเกษตรกรที่เลี้ยงโค-กระบือเพื่อ ใช้งานในท้องถิ่น และพวกฟาร์มเลี้ยงโค-กระบือเพื่อการบริโภคโดยตรง โดยโค-กระบือ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงในท้องถิ่นจะถูกรวบรวมซื้อโดยผู้ค้าท้องถิ่นจดทะเบียนค้าสัตว์ที่ราช- อาณาจักร หรือผู้ค้าตัวกลางอื่น ๆ ซึ่งโค-กระบือส่วนใหญ่ก็จะถูกส่งต่อมายังตลาดใน กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดที่มีความต้องการบริโภคสูงรวมทั้งเป็นจุดปลายทางในการส่งออก โดยมีผู้รวบรวมโค-กระบือมีชีวิตในกรุงเทพฯ เป็นผู้รับช่วงต่อ จากนั้นผู้รวบรวมสัตว์ ส่งโรงฆ่าสัตว์กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้ค้าส่งเนื้อโค-กระบือชำแหละแก่ผู้ค้าปลีกในตลาดสด จะรับซื้อโค-กระบือมีชีวิตเพื่อนำเข้าโรงฆ่าสัตว์ต่อไป กล่าวกันว่าผู้รวบรวมสัตว์ส่ง โรงฆ่าสัตว์กรุงเทพฯ หรือผู้ค้าส่งนี้มีอำนาจในการกำหนดราคาทั้งการซื้อโค-กระบือมีชีวิต และการจำหน่ายส่งแก่ผู้ค้าปลีก ส่วนพวกฟาร์มเลี้ยงโค-กระบือเพื่อการค้าโดยตรงจะส่ง ออกไปจำหน่ายต่างประเทศเอง และมีส่วนหนึ่งจำหน่ายแก่ผู้รวบรวมสัตว์ส่งโรงฆ่าสัตว์

รูปที่ 12 วิถีการตลาดโก-กระบือ และผลิตภัณฑ์ในประเทศ.

กรุงเทพฯ และจากรูปที่ 12 นี้จะสังเกตเห็นได้ว่าโรงงานทำผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ อันได้แก่ โรงงานทำเนื้อสัตว์บรรจุกระป๋อง จะซื้อเนื้อโค-กระบือซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตจาก ผู้ค้าส่งเนื้อโค-กระบือฆ่าแหละซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดราคาในตลาด

ข. สุกร

1. ภาวะการผลิตสุกรในประเทศไทย

การผลิตสุกรในประเทศไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 ของ ผู้เลี้ยงสุกรทั้งประเทศมีลักษณะการเลี้ยงแบบพื้นบ้าน เป็นอาชีพประกอบการทำอาชีพหลัก อื่น ๆ เช่น ทำนา ทำไร่ ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น ซึ่งผู้เลี้ยงแต่ละรายจะเลี้ยงสุกรเป็น จำนวนไม่มาก อาจจะเป็นเพียงรายละ 2-3 ตัว ถึง 10 ตัวขึ้นไป การลงทุนก็ไม่ต้องใช้ทุนมากนอกจากการซื้อสุกรครั้งแรก โรงเรือนก็ปลูกเท่าที่จำเป็นโดยใช้เศษไม้ที่หาได้ตามบริเวณใกล้เคียง อาหารหลักที่ใช้เลี้ยงนอกจากรำแล้วก็อาศัยพวกเศษอาหารผสมกับ หยวกกล้วยและผักต่าง ๆ ที่หาได้ในแต่ละท้องถิ่น บางรายอาจปล่อยให้สุกรให้คุ้ยหาอาหารกินเอง นอกจากนี้ยังมีลักษณะการเลี้ยงอีกแบบหนึ่งคือเลี้ยงเพื่อการค้าโดยตรง โดย ประกอบเป็นอาชีพหลักทำฟาร์มเลี้ยงสุกร แต่ละรายจะเลี้ยงตั้งแต่ 100 ตัวขึ้นไป บางแห่ง เป็น 1,000 ตัวขึ้นไป ซึ่งการเลี้ยงในลักษณะนี้จะต้องลงทุนสูง ผู้เลี้ยงจะต้องมีความรู้ ในการเลี้ยงตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การป้องกันและรักษาโรค การใช้อาหารและการ ผสมอาหาร เป็นต้น ฟาร์มประเภทนี้มีบางแห่งทำฟาร์มเพื่อเพาะลูกสุกรจำหน่ายเป็นหลัก บางฟาร์มทำการเลี้ยงสุกรขุน ซึ่งฟาร์มเลี้ยงสุกรขุนนี้มักนิยมซื้อลูกสุกรจากฟาร์มเพาะ ลูกสุกร ไม่นิยมที่จะทำการผสมพันธุ์เพาะลูกสุกรเอง

การผลิตสุกรนี้มีอยู่แทบทุกจังหวัดของไทย ซึ่งปริมาณสุกรที่เลี้ยง ในแต่ละจังหวัดส่วนใหญ่จะเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในจังหวัดนั้น ๆ บางจังหวัดหาก จะมีสุกรขาดแคลนบ้างก็สามารถนำมาจากจังหวัดใกล้เคียงได้ จากการสำรวจของกอง เศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า แหล่งที่มีการเลี้ยงสุกรมากใน ภาคต่าง ๆ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเลี้ยงมากที่จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ขอนแก่น หนองคาย สกลนคร และนครพนม ภาคเหนือมีเลี้ยงมากที่จังหวัดลำปาง เชียงใหม่

และเชียงราย ภาคกลางมีเลี้ยงมากที่นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และฉะเชิงเทรา ภาคใต้มีเลี้ยงมากที่สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้มีเลี้ยงไม่มากนัก โดยเฉพาะจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มาก โดยภาคกลางนับเป็นแหล่งสำคัญในการผลิตสุกรเพื่อส่งตลาดกรุงเทพมหานครโดยตรง เพราะได้เปรียบที่อยู่ใกล้กว่าภาคอื่น การขนส่งสามารถทำได้สะดวกทำให้เสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าสุกรที่มาจากภาคอื่น ๆ

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนสุกรที่เลี้ยงในประเทศระหว่างปี 2510-2519 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีปริมาณการเลี้ยงไม่คงที่ เฉลี่ยแล้วมีอัตราการลดลงประมาณร้อยละ 4 ต่อปี โดยจำนวนสุกรได้ลดลงตั้งแต่ปี 2516 ลงมาเรื่อย โดยปี 2516 มีจำนวนสุกรที่เลี้ยงในประเทศ 4.46 ล้านตัว ในขณะที่ปี 2517 ลดลงเหลือเพียง 3.51 ล้านตัว และมีแนวโน้มลดลงมาเรื่อย ทั้งนี้เนื่องจากราคาที่เกษตรกรได้รับเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเทียบกับราคาวัตถุดิบหรืออาหารสัตว์ที่เพิ่มขึ้นค่อนข้างรวดเร็ว เกษตรกรซึ่งเป็นผู้เลี้ยงรายย่อยได้ทยอยเลิกเลี้ยงไปจำนวนมาก เพราะใช้เงินลงทุนไม่มาก ส่วนผู้เลี้ยงขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็ลดจำนวนการเลี้ยงให้น้อยลงเพื่อประทังธุรกิจให้อยู่ได้เท่านั้น ดังนั้นการที่รัฐบาลจะเร่งรัดการผลิตสุกรให้เพิ่มขึ้นจะต้องเร่งแก้ปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ในขณะนี้ โดยจำเป็นจะต้องปรับราคาสุกรให้สัมพันธ์กับราคาวัตถุดิบและราคาสินค้าเพื่อการบริโภคอย่างอื่น เพื่อจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มจำนวนสุกร มิฉะนั้นอาจเกิดการขาดแคลนเนื้อสุกรขึ้นได้

ศูนย์ถ่ายทอดพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนสุกรที่เลี้ยงในประเทศ ปี 2510-2519

หน่วย : พันตัว

อัตราการเปลี่ยนแปลง : ร้อยละของปีก่อนหน้า

ปี	จำนวนสุกรในวันสำรวจ	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2510	4,221	
2511	4,503	6.68
2512	4,807	6.75
2513	5,132	6.76
2514	3,884	-24.32
2515	3,982	2.52
2516	4,460	12.00
2517	3,515	-21.18
2518	3,211	- 8.65
2519	3,019	- 5.98

ที่มา : กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. ภาวะการตลาดสุกรในประเทศไทย

ก) ความต้องการสุกร

เนื้อสุกรนับเป็นอาหารประเภทโปรตีนที่ประชากรนิยมบริโภคเป็นอาหารประจำวันกันมาก ยกเว้นในหมูชนที่มีข้อห้ามทางศาสนา ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่า ปริมาณที่ประชากรต้องการบริโภคควรเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและรายได้ของประชากรเหล่านั้น ซึ่งจากข้อมูลสถิติปริมาณสุกรที่บริโภคภายในประเทศปี 2510-2519 ดังแสดงไว้

ในตารางที่ 18 ชี้ให้เห็นว่า จำนวนสุกรที่บริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยคิดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นใน อัตราร้อยละ 5 ต่อปี และในแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้ทำการ คำนวณความต้องการบริโภคสุกรในประเทศปี 2520-2524 ไว้ในอัตราเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ร้อยละ 3 ต่อปี โดยมี 2524 คาดว่ามีความต้องการบริโภคสุกรในประเทศประมาณ 3.648 ล้านตัว

ส่วนจำนวนสุกรที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศปี 2510-2519 ก็ได้แสดงไว้ในตารางที่ 19 เช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนสุกรที่ส่งออกมีปริมาณไม่คงที่ โดยปริมาณที่ส่งออกจะอยู่ระหว่าง 1,449 ตัว - 15,555 ตัว คิดโดยเฉลี่ยแล้วในช่วง 2510-2519 มีอัตราการส่งออกลดลงร้อยละ 28 ต่อปี ทั้งนี้เพราะตลาดสุกรประจำของ ไทยยังคงจำกัดอยู่เพียง 2-3 ประเทศเท่านั้น รวมทั้งต้องประสบการแข่งขันอย่างมากระหว่าง สุกรจากประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างไรก็ตาม ในแผนพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ก็ได้ตั้งเป้าหมายการเพิ่มจำนวนสุกรส่งออกใน อัตราร้อยละ 24 ต่อปี

นอกจากนี้ ในตารางที่ 19 ก็ได้แสดงปริมาณสุกรที่มีอยู่ในประเทศ ปี 2510-2519 ส่วนข้อมูลการ คำนวณหรือ เป้าหมายของจำนวนสุกรไม่อาจหาข้อมูลมา ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มจำนวนสุกรนี้สามารถทำได้โดยง่าย เนื่องจากสุกรสามารถ ขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว การผลิตสุกรเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรกรรมอื่น ๆ คือ ปีใดที่ราคา สุกรขึ้นสูง เกษตรกรก็จะหันมาทำการ เลี้ยงสุกร เมื่อปริมาณเพิ่มมากเกินไปความต้องการ ราคาจะตกต่ำลง เกษตรกรบางรายเลิกทำการเลี้ยง เป็นวัฏจักรเช่นนี้เรื่อยไป เพราะ ฉะนั้นจึงยากที่จะคาดคะเนให้ถูกต้องได้ ซึ่งในปัจจุบันคงได้กล่าวในหัวข้อภาวะการผลิตสุกร ในประเทศไทยแล้วว่า เกษตรกรกำลังประสบปัญหาการราคาสุกรที่ขายได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ต่ำกว่าการ เพิ่มขึ้นของราคาวัตถุดิบ ดังนั้นการที่จะเพิ่มผลผลิตของสุกรให้สำเร็จได้ รัฐบาล จะต้องขจัดปัญหาเหล่านี้รวมทั้งขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวาง เพื่อให้สอดคล้องกับ ปริมาณสุกรที่เพิ่มขึ้น แนวโน้มการผลิต การบริโภคและการส่งออก ได้แสดงให้เห็นชัดขึ้น โดยรูปที่ 13

ตารางที่ 19 ข้อมูลที่สำคัญของสุกร

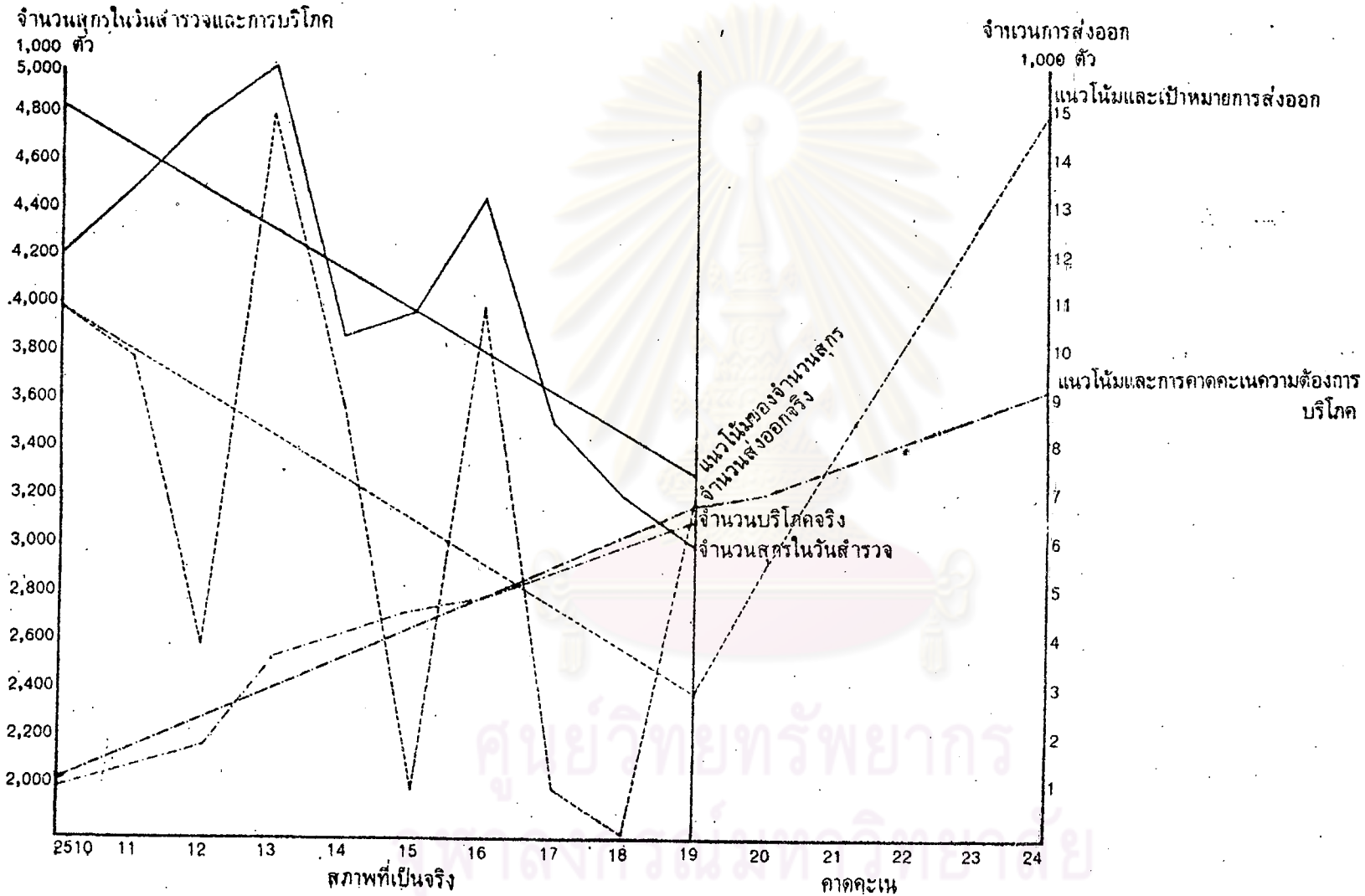
หน่วย : พันตัว

ปี	จำนวนสุกร ในวันสำรวจ	จำนวนบริโภค	ส่งออก
2510	4,221	2,016	11
2511	4,503	2,093	10
2512	4,807	2,178	4
2513	5,132	2,550	15
2514	3,884	2,649	9
2515	3,982	2,743	1
2516	4,460	2,805	11
2517	3,515	2,906	1
2518	3,211	3,010	0.1
2519	3,019	3,116	7
อัตราเพิ่ม	-4%	5%	-28%
เป้าหมาย 2520	ไม่มีข้อมูล	(3,222)	5.6
2521	ไม่มีข้อมูล	(3,329)	7.2
2522	ไม่มีข้อมูล	(3,435)	9.2
2523	ไม่มีข้อมูล	(3,542)	11.7
2524	ไม่มีข้อมูล	(3,648)	15
อัตราเพิ่มตามเป้าหมาย	-	3%	24%

ที่มา : เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรประเภทการตลาดเลขที่ 51

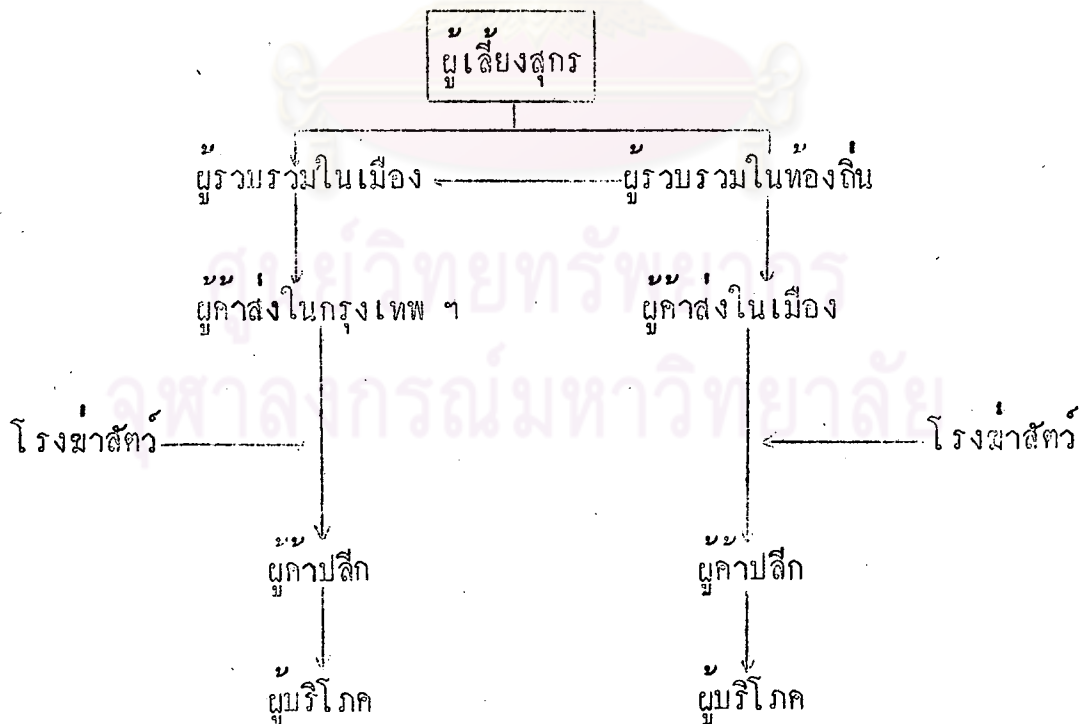
กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 13 แสดงจำนวนสุกรในวันสำรวจ จำนวนบริโภคและส่งออก

ข) วิธีการตลาดสุกร

จากการสำรวจของกองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปศุสัตว์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า วิธีการตลาดสุกรเป็นไปดังรูปที่ 14 โดยสุกรที่เลี้ยง
ของเกษตรกรจะผ่านผู้ค้าคนกลางหลายต่อก่อนที่จะถึงมือผู้บริโภค กล่าวคือ ผู้รวบรวมสุกร
ในเมืองและผู้รวบรวมสุกรในท้องถิ่นจะรวบรวมซื้อสุกรจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแล้วส่งต่อมายัง
ผู้ค้าส่ง โดยผู้รวบรวมในท้องถิ่นมักจะส่งต่อสุกรให้แก่ผู้ค้าส่งสุกรในเมือง เพื่อนำเข้าโรงฆ่า
และส่งต่อให้ผู้ค้าปลีกขายให้ผู้บริโภคในเมือง มีสุกรบางส่วนของผู้รวบรวมในท้องถิ่นที่อาจ
ขายให้แก่ผู้รวบรวมในเมืองซึ่งจะเป็นผู้ส่งต่อผู้ค้าส่งในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุด
ในประเทศ ผู้ค้าส่งในกรุงเทพฯ จะนำสุกรเข้าโรงฆ่าได้เนื้อสุกรชำแหละนำไปจำหน่าย
ส่งให้ผู้ค้าปลีกตามตลาดสด (ลูกเขียง) เพื่อขายปลีกให้แก่ผู้บริโภค ส่วนโรงงานผลิตภัณฑ์
สัตว์ในรูปมิโบบิงเอาไว้วาซื้อเนื้อสุกรจากแหล่งใด แต่โรงงานตัวอย่างที่การวิจัยนี้กำลัง
ศึกษาอยู่ซื้อเนื้อสุกรชำแหละจากผู้ค้าส่งในกรุงเทพฯ

รูปที่ 14 วิธีการตลาดสุกรอย่างง่าย

ค. ไก่

1. ภาวะการผลิตไก่ในประเทศไทย

การเลี้ยงไก่ในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการเลี้ยงอย่างมาก ทั้งด้านพันธุ์ที่ใช้เลี้ยง วิธีการเลี้ยง การป้องกันและรักษาโรค และอาหารไก่ ขนาดฟาร์มมีทั้งขนาดเล็กเลี้ยง 50-100 ตัว ไปจนถึงฟาร์มขนาดใหญ่เลี้ยงมากกว่า 10,000 ตัว และเนื่องจากไก่เป็นสัตว์ที่ขอมที่แห้ง ๆ ไม่ชอบความชื้น จึงทำให้การเลี้ยงไก่มีเลี้ยงกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร เป็นต้น การเลี้ยงนิยมใช้อาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหารเป็นส่วนใหญ่ อันทำให้บริษัทอาหารสัตว์เข้ามามีอิทธิพลต่อการเลี้ยงไก่ในประเทศไทย ซึ่งเราอาจจะแบ่งลักษณะการเลี้ยงไก่ในประเทศไทยได้ 2 ลักษณะ คือ

ก) เลี้ยงโดยมีสัญญากับบริษัทอาหารสัตว์

ผู้เลี้ยงไก่ในลักษณะนี้จะซื้อพันธุ์ไก่ อาหารสัตว์ ยาป้องกันและรักษาโรค จากบริษัทอาหารสัตว์ที่ทำสัญญาแบบเงินเชื่อ แต่มีสัญญาว่าเมื่อไก่โตพอขายแล้วจะต้องขายให้แก่บริษัท โดยทางบริษัทอาหารสัตว์จะประกันราคาที่รับซื้อจากผู้เลี้ยง ซึ่งผู้เลี้ยงในลักษณะนี้มีอยู่เป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เลี้ยงทั่วประเทศ

นอกจากนี้บริษัทอาหารสัตว์บางแห่งยังมีการจ้าง เกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อโดยให้ค่าจ้างเลี้ยงตัวละ 2 บาท ส่วนค่าอาหารสัตว์ ค่ายาป้องกันและรักษาโรคและอื่น ๆ บริษัทอาหารสัตว์เป็นผู้ออกให้ แต่เกษตรกรจะต้องมีที่เลี้ยงเอง

ข) เลี้ยงโดยไม่มีสัญญากับผู้ใด

ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ของประเทศเป็นลักษณะนี้ คือจะซื้อพันธุ์ไก่จากบริษัทอาหารสัตว์หรือแหล่งเพาะพันธุ์ทั่วไปมาเลี้ยง เมื่อไก่โตหรือได้ไข่แล้วจะขายให้กับผู้ค้าทั่วไปหรือแม่แต่บริษัทอาหารสัตว์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ซื้อรายใดจะให้ราคาสูงที่สุด

จากการสำรวจจำนวนสัตว์ทั่วประเทศในวันที่ 1 เมษายน ของทุก ๆ ปี พบว่า ในปี 2510-2519 จำนวนเบ็ด-ไก่ในวันสำรวจมีปริมาณคงแสดงในตารางที่ 20 (จำนวนเบ็ดมีประมาณ 1 ใน 6 ของจำนวนไก่) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี แต่เนื่องจากเบ็ดและไก่สามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วมาก ในปีหนึ่ง ๆ การเลี้ยงเบ็ด-ไก่สามารถกระทำได้หลายรุ่น ดังนั้นจำนวนสัตว์ในวันสำรวจจึงไม่อาจแทนหรือนำไปคำนวณหาจำนวนเบ็ด-ไก่ที่ทำการผลิตในปีหนึ่ง ๆ เหมือนพวกโค-กระบือและสุกรได้ รวมทั้งไม่อาจทำการคาดคะเนปริมาณผลิตในอนาคตได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ผ่านมา ราคาไก่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าราคาวัตถุดิบทำอาหารสัตว์ที่สำคัญ โดยเฉพาะรำ การที่ราคาไก่เพิ่มขึ้นช้ากว่าวัตถุดิบ เช่นนี้ย่อมมีส่วนที่จะชักจูงเลี้ยงรายย่อยออกไปเหลือเพียงผู้เลี้ยงรายใหญ่ที่มีทุนมากพอจะทนขาดทุนในระยะหนึ่ง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ต่อไปจำนวนไก่ที่ผลิตในประเทศย่อมจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยปรับราคาไก่ให้สมดุลกับการเพิ่มราคาของวัตถุดิบและสินค้าทดแทนอื่น ๆ

2. ภาวะการตลาดไก่ในประเทศไทย

ก) ความต้องการไก่

เบ็ด-ไก่เป็นอาหารประเภทเนื้อที่ประชาชนนิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวาง โดยไก่จะเป็นที่นิยมมากกว่าเบ็ด ประมาณไว้ว่าการบริโภคเบ็ดยังมีน้อยกว่าไก่มาก คือมีประมาณเพียง 1 ใน 10 ของไก่เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากรสนิยมของผู้บริโภคในที่นี่ได้แสดงจำนวนบริโภคภายในประเทศของเบ็ด-ไกรวมกันไว้ในตารางที่ 20 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีจำนวนการบริโภคเพิ่มขึ้นทุกปี เฉลี่ยแล้วเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้ทำการคาดคะเนจำนวนบริโภคเบ็ด-ไก่ในประเทศปี 2520-2524 โดยให้เพิ่มในอัตราร้อยละ 3 (ดังแสดงไว้เป็นตัวเลขในวงเล็บในตารางที่ 20)

ส่วนการส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ตัวเลขการส่งออกก็ได้แสดงไว้ในตารางที่ 20 นี้ด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า จำนวนเบ็ด-ไก่ที่ส่งออกไปได้ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงระดับการส่งออกอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มจาก

ตารางที่ 20 ข้อมูลที่สำคัญของเบ็ด-ไก่

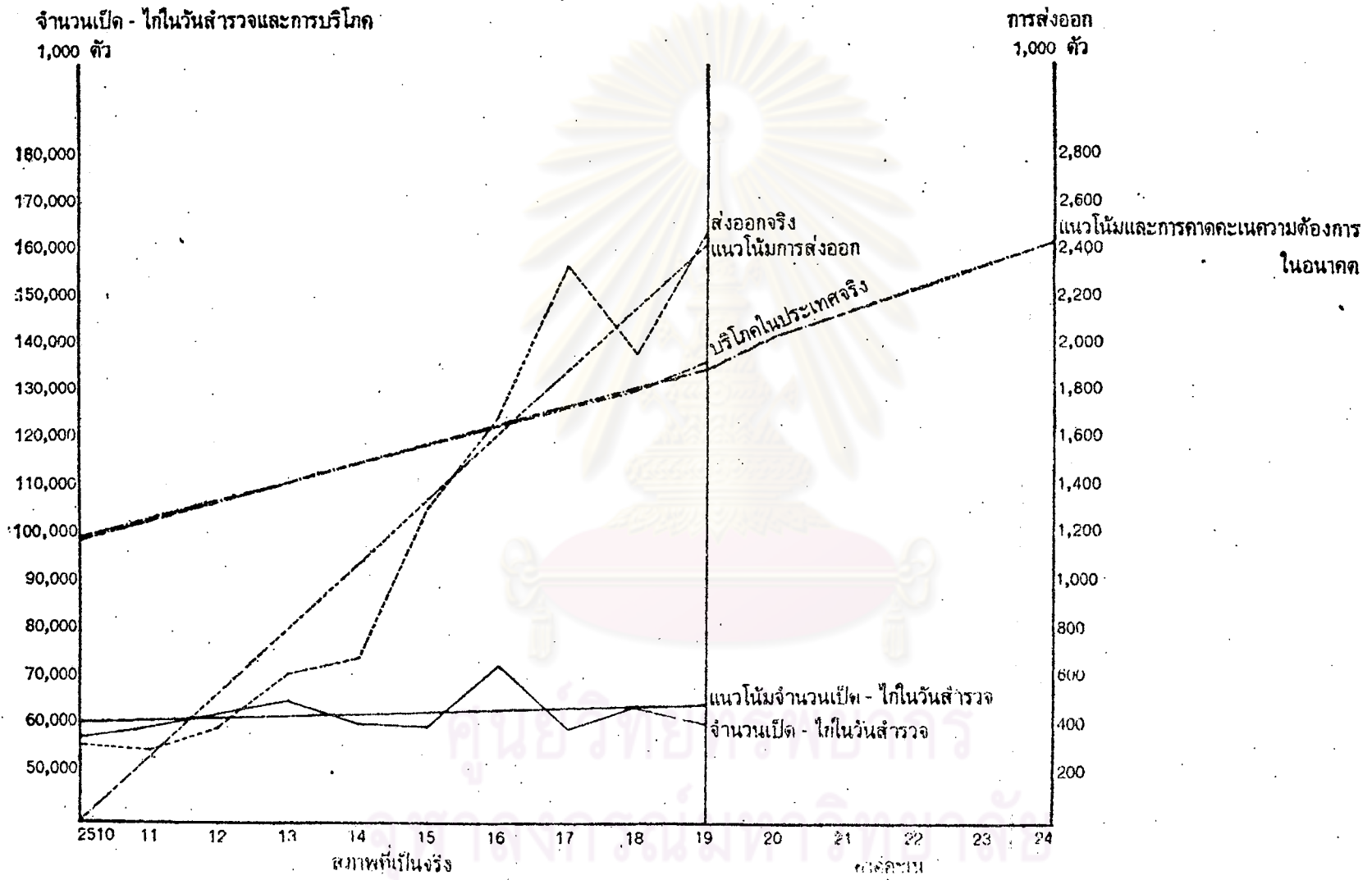
หน่วย : พันตัว

ปี	จำนวนสัตว์ ในวันสำรวจ	จำนวนบริโภคน	ส่งออก
2510	58,112	99,741	331
2511	60,528	103,746	316
2512	63,075	108,042	399
2513	65,900	112,252	635
2514	61,170	115,874	692
2515	60,063	119,600	1,325
2516	72,894	123,348	1,706
2517	60,502	127,318	2,337
2518	64,806	131,386	1,975
2519	61,572	137,207	2,486
อัตราเพิ่ม	1%	3%	26%
เป้าหมาย 2520	ไม่มีข้อมูล	(142,126)	ไม่มีข้อมูล
2521	"	(147,074)	"
2522	"	(152,052)	"
2523	"	(157,074)	"
2524	"	(162,111)	"
อัตราเพิ่มตามเป้าหมาย		3%	

ที่มา : เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรประเภทการตลาดเลขที่ 51

กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 15 แสดงจำนวนเปิด - ใก้ในวันสำรวจ การบริโภคและการส่งออก

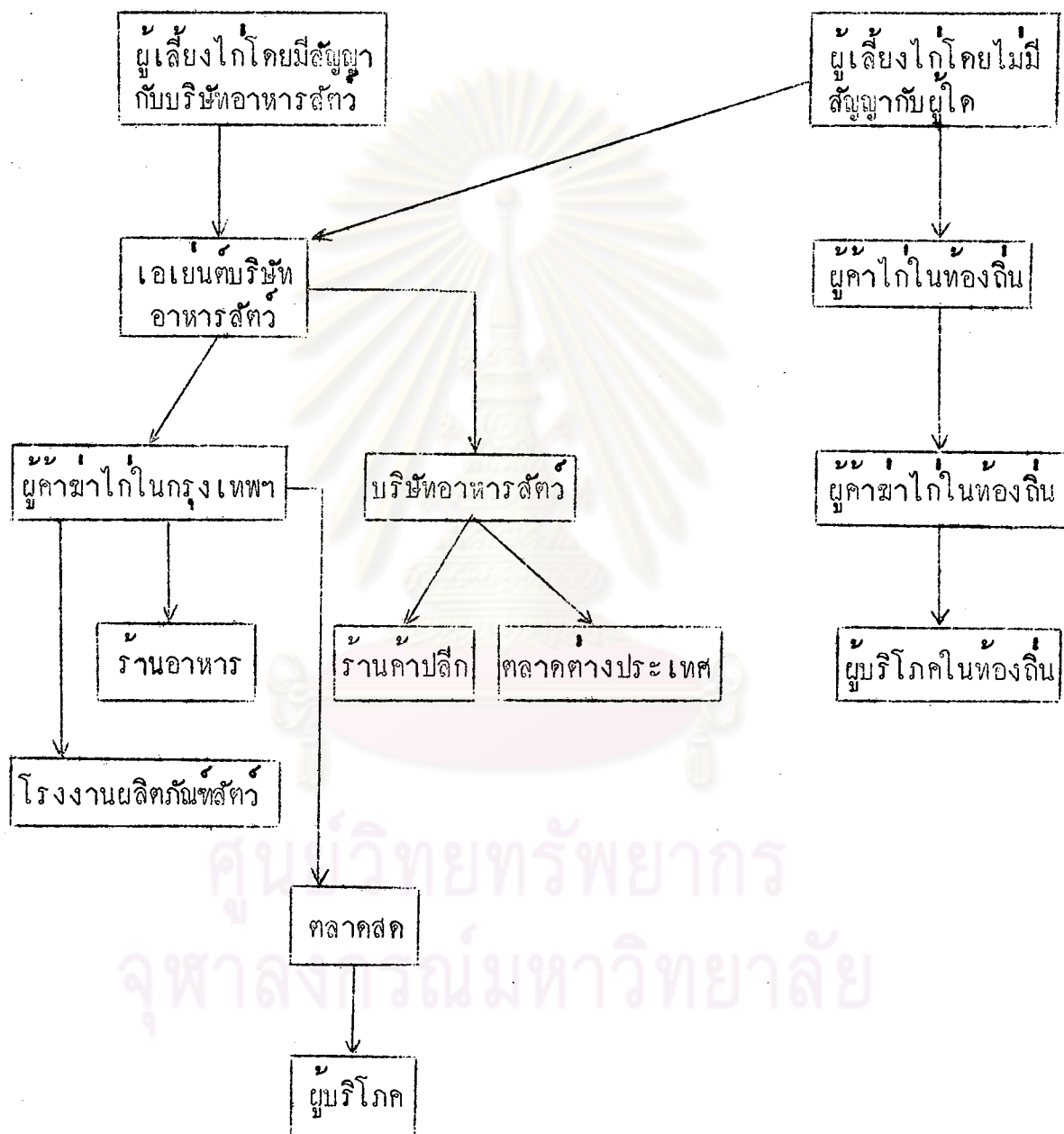

0.331 ล้านตัวในปี 2510 เป็น 2.486 ล้านตัวในปี 2519 คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 26 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่จึงเร่งรัดขยายการเลี้ยงไก่เพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่โดยที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่รับซื้อเนื้อเป็ด-ไก่ ถึงร้อยละ 99 ของปริมาณที่ประเทศไทยส่งออกทั้งหมด และญี่ปุ่นก็ได้ลดการสั่งซื้อเนื้อไก่จากประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ต้นปี 2521 มาจนถึงปัจจุบันโดยหันไปซื้อเนื้อไก่จากประเทศอื่นซึ่งมีราคาถูกและมีความปลอดภัย จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประสบกับปัญหาการผลิตไก่โคลนตลาด ราคาตกต่ำจนต้องมีการทำลายลูกไก่ทิ้งเป็นจำนวนมาก เพื่อมิให้มีการขาดทุนเพิ่มมากขึ้นในภาวะที่ราคาไก่มีชีวิตราคาต่ำ และอาหารไก่มีราคาสูงเช่นนี้ เมื่อเกษตรกรต้องประสบกับการขาดทุนปริมาณการเลี้ยงไก่ก็ได้ลดจำนวนลง หากรัฐบาลไม่เร่งแก้ปัญหานี้ให้สำเร็จลุ่วงไป ในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยอาจจะต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนไก่ที่จะบริโภคในประเทศได้ แต่สำหรับเวลานี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไม่มีปัญหามากนัก เนื่องจากความนิยมในการบริโภคน้อยกว่าไก่ การเลี้ยงเป็ดก็มีข้อจำกัดในเรื่องแหล่งอาหาร ไม่สามารถเลี้ยงกันทั่วไปเช่นเดียวกับไก่ได้ สำหรับข้อมูลการค้าคละเนเป็ดปริมาณส่งออกไม่อาจหามาได้ อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนของตลาดรับซื้อดังกล่าว รูปที่ 15 แสดงจำนวนเป็ดไก่ในวันสำรวจการบริโภคและการส่งออกเป็นรูปกราฟเพื่อจะให้เห็นแนวโน้มชัดเจนขึ้น

ข) วิธีการตลาดไก่

จากการศึกษาวิจัยเรื่องเป็ด-ไก่ ของกองวิจัยสินค้าและการตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ได้พบว่าวิธีการตลาดไก่ในประเทศเป็นไปตามรูปที่ 16 โดยผู้เลี้ยงไก่แบบมีสัญญากับบริษัทอาหารสัตว์จะขายไก่ให้อเย็นต์บริษัทอาหารสัตว์ในแถบนั้น ส่วนผู้เลี้ยงไก่โดยไม่มีสัญญาสามารถขายไก่ให้อเย็นต์บริษัทอาหารสัตว์หรืออาจขายให้แก่ผู้ค้าไก่ในท้องถิ่นก็ได้ ซึ่งผู้ค้าไก่ในท้องถิ่นจะขายต่อให้ผู้ค้าฆ่าไก่ในท้องถิ่น เพื่อฆ่าไก่แล้วขายให้กับผู้บริโภคในท้องถิ่นนั้น สำหรับอเย็นต์บริษัทอาหารสัตว์จะส่งต่อไก่มาให้บริษัทอาหารสัตว์เพื่อนำไก่ไปฆ่าและใส่ถุงส่งขายให้ร้านค้าปลีกวางขายต่อไปและบางส่วนจะส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศในรูปไก่สดแช่เย็น นอกจากนี้อเย็นต์บริษัทอาหารสัตว์ยังขายไก่ส่วนหนึ่งต่อให้กับผู้ค้าฆ่าไก่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ค้าฆ่าไก่ในกรุงเทพมหานครนี้จะนำไก่ไปฆ่าชำแหละส่งขาย

ติดตามร้านอาหาร โรงงานผลิตภัณฑื้สัตว์และตลาดสด

รูปที่ 16 วิธีการตลาดไก่

ง. ปลาชนิดที่ใช้ทำอาหารกระป๋อง

ปลาที่นิยมใช้ทำปลากระป๋องได้แก่ ปลาหลังเขียว (ปลาซาร์ดีน) และปลาโอ (ปลาทูนา) ซึ่งปลาทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นสัตว์น้ำทะเล ที่สามารถจับได้ในน่านน้ำของไทยและน่านน้ำสากล

1. ภาวะการจับสัตว์น้ำทะเลของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพื้นที่ติดทะเลโดยมีความยาวของชายฝั่งทะเลรวมกันทั้งสิ้น 2,614 กิโลเมตร เป็นชายฝั่งด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของอ่าวไทยเสีย 562 และ 1,144 กิโลเมตร ตามลำดับ นอกนั้นเป็นชายฝั่งด้านมหาสมุทรอินเดียอีก 908 กิโลเมตร และในจำนวน 72 จังหวัดของประเทศไทยนั้น มี 23 จังหวัดหรือประมาณ 1 ใน 3 ของทั้งหมดที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล คือ 17 จังหวัดอยู่รายรอบบริเวอ่าวไทย ส่วนอีก 6 จังหวัดอยู่ติดด้านทะเลอันดามัน ซึ่งแหล่งทำการประมงที่สำคัญของไทยก็คือ บริเวณชายฝั่งทะเลมหาสมุทรอินเดียและฝั่งทะเลอันดามันกับบริเวณอ่าวไทยตอนนอกที่ติดต่อกับทะเลจีนตอนใต้ อันเป็นแหล่งที่มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมหาสมุทรอินเดีย เรือประมงของไทยมักจะออกไปจับสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำสากลเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในเขตพม่า และบังกลาเทศเพราะได้ปริมาณสัตว์น้ำต่อเที่ยวในปริมาณมากและคุ้มกับการเสี่ยงภัย ทั้งในแง่กฎหมายระหว่างประเทศและภัยธรรมชาติ

ในตารางที่ 21 แสดงปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่ประเทศไทยจับได้ปี 2516-2519 โดยจะเห็นได้ว่าช่วงปี 2517-2518 ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้มีจำนวนน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากภาวะวิกฤตการณ์น้ำมันและภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจของโลก แต่ภายหลังจากที่สถานการณ์เศรษฐกิจของโลกฟื้นตัวขึ้นในปี 2519 ไทยก็สามารถจับสัตว์น้ำทะเลได้ถึง 1.552 ล้านตันสูงชันกว่าเดิม แต่ในปัจจุบันนี้ ผลิตยผลทางทะเลเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดน้อยลง สาเหตุก็เนื่องมาจากสภาพทางธรรมชาติและการขยายน่านน้ำ 200 ไมล์ของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีผลทำให้บริเวณพื้นที่ในการทำประมงทะเลของไทยที่เคยปฏิบัติอยู่ลดน้อยไปถึง 300,000 ตารางไมล์ และอาจทำให้การจับสัตว์น้ำทะเลลดลงถึงปีละ 660,000 ตัน ซึ่งรัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงปัญหานี้

ตารางที่ 21 ปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่ประเทศไทยจับได้ ปี 2516-2519

ปริมาณ : ตัน

ชนิดของสัตว์น้ำ	2516	2517	2518	2519
1. ปลาทู(Indo-pacific Mackerel)	88,357	40,687	68,871	53,771
2. ปลาดัง(Indian-Mackerel)	51,362	21,354	22,932	25,685
3. ปลาฉลาม(Sharks)	17,052	4,584	3,770	4,705
4. ปลากระเบน(Rays)	10,641	9,108	8,384	6,734
5. ปลาเบญจพรรณ (Miscellaneous)	292,669	346,114	347,290	445,690
6. ปลาเป็ด(Trash fish)	804,478	690,270	634,971	620,646
7. กุ้ง(Shrimps)	77,525	80,093	27,039	88,672
8. กุ้ง(Lobsters)	5,294	1,458	1,655	1,575
9. เคย(Krill)	21,041	11,745	18,048	22,225
10. ปู (Sea crabs)	33,440	28,023	23,675	26,014
11. หอย (Shellfish)	54,469	52,112	108,481	168,562
12. ปลาหมึก(Squid and Cuttlefish)	81,409	64,629	64,825	63,952
13. สาหร่ายทะเล(Sea weeds)	118	25	148	608
14. ปลิงทะเล(Sea cucumber)	161	35	150	15
15. แมงกะพรุน(Jelly-fish)	-	2,353	4,369	22,738
รวม	1,538,016	1,351,590	1,394,608	1,551,792

ที่มา : สถิติการประมงแห่งประเทศไทย 2519

กรมประมง

โดยได้ให้กรมประมง, สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ
ดำเนินการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเช่น บังกลาเทศและอินโดนีเซีย เพื่อร่วมมือในการทำ
การประมง เพราะความชุกชุมของสัตว์น้ำในอาณาเขตน่านน้ำของประเทศทั้งสองเป็นแหล่ง
ที่มีสัตว์น้ำชุกชุม และประเทศดังกล่าวยังขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการทำ
ประมงที่ดี การรวมลงทุนทำการประมงกับต่างประเทศเช่นนี้ นอกจากจะทำให้ไทยมีอาณาเขต
ทำการประมงกว้างขวางขึ้นแล้ว ยังแก้ปัญหาเรื่องการลวงดำน่านน้ำ และปัญหาอื่น ๆ ให้หมดสิ้น
ไปเพื่อช่วยให้ชาวประมงได้ประภคผลอาชีพนี้ได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ผลในการเจรจา
ยังไม่ปรากฏผลสำเร็จ เนื่องจากมีอุปสรรคในแง่ผลประโยชน์ที่แต่ละประเทศจะได้รับ

ในบรรดาสัตว์น้ำทะเลที่ไทยจับได้ มีปริมาณของสัตว์น้ำทะเลประเภทที่ใช้ทำอาหาร
กระป๋อง ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ 22 โดยปริมาณของปลาโอที่จับได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดย
ในปี 2520 มีปริมาณปลาโอที่จับได้เท่ากับ 12,932 ตัน เทียบกับปี 2519 ซึ่งมีเพียง 9,719
ตัน ปลาหลังเขียวก็เช่นกันในปี 2520 มีปริมาณที่จับได้ถึง 214,077 ตัน เทียบกับปี 2519
ซึ่งมีเพียง 105,662 ตัน แต่อย่างไรก็ตามถ้ารัฐบาลไม่อาจแก้ปัญหาการประมงของไทยดังกล่าว
แล้ว ปลาทั้ง 2 ชนิดนี้ย่อมจะมีสัดส่วนลดลงตามปริมาณสัตว์น้ำทะเลทั้งหมดที่จับได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 ปริมาณสัตว์น้ำทะเล ประเภทใช้ทำอาหารกระป๋องที่จับได้ใน
ประเทศไทย ปี 2516-2520

หน่วย : ตัน

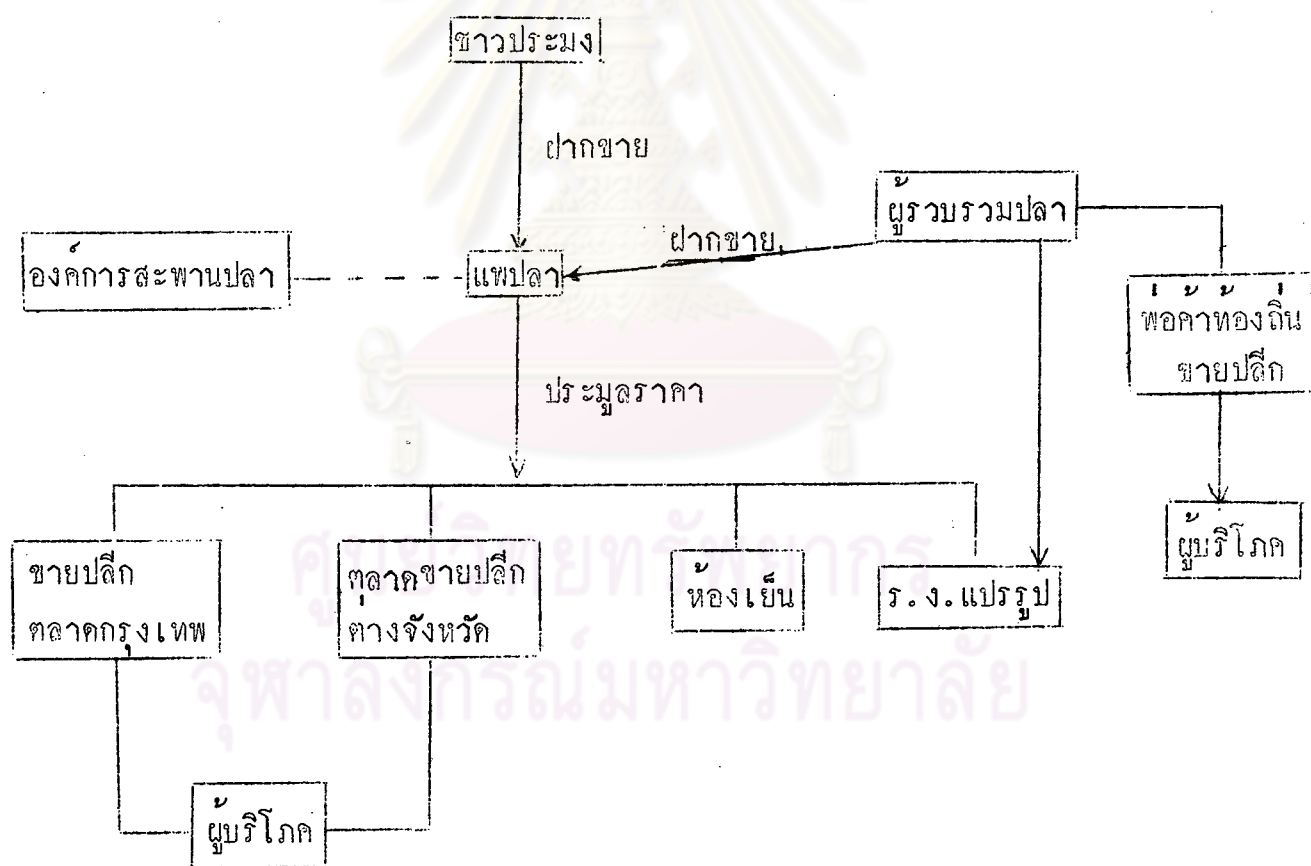
ชนิดของสัตว์น้ำ	ปี 2516	ปี 2517	ปี 2518	ปี 2519	ปี 2520
ปลาโอ (Little tuna)	7,914	9,925	12,004	9,719	12,932
ปลาหลังเขียว (Sardine)	34,285	58,222	63,522	105,662	214,077
กุ้ง (Shrimp)	98,542	80,093	87,039	62,054	118,953
ปลาหมึก (Squid, Cuttlefish)	59,666	63,029	61,708	59,916	86,681
ปู (Swimming Crab)	17,175	24,239	18,859	19,315	23,250
หอยลาย (Surf clam)	17,950	13,806	14,495	23,300	17,360

ที่มา : สถิติการประมงแห่งประเทศไทย ปี 2516-2520
กรมประมง

2. การตลาดสัตว์น้ำทะเล

สัตว์น้ำทะเลที่จับได้ นอกจากสนองความต้องการบริโภคภายในประเทศ
แล้วก็มี การส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศในรูปแบบแช่แข็ง บรรจุกระป๋อง และอื่น ๆ ซึ่งความ
ต้องการของตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และความต้องการภายในประเทศมีปริมาณเพิ่ม
ขึ้นตามจำนวนประชากรและรายได้ประชากรที่เพิ่มขึ้น และมีสัตว์น้ำทะเลบางชนิดเช่น ปลาโอ
และปลาหลังเขียว ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบของโรงงานทำปลากระป๋องเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพวก ปู
กุ้ง ปลาหมึก และหอยลาย มีเป็นจำนวนมากที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับทำอาหารกระป๋อง ส่วนใหญ่
จะรับประทานสดและส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศในรูปแบบแช่แข็ง

สำหรับวิธีการจำหน่ายสัตว์น้ำทะเลทุกชนิด มีวิธีการเหมือนกัน โดยชาวประมงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวประมงประกอบอาชีพแบบยังชีพ จะจำหน่ายสัตว์น้ำทะเลที่จับได้โดยวิธีทอดรอกราคาธรรมดาให้แก่ร้านค้าของผู้ค้าคนกลางบริเวณท่าเทียบเรือและบริเวณอื่น หรืออาจนำสัตว์น้ำทะเลไปฝากแพปลาชายโดยคิดค่านายหน้าให้กับแพปลา ซึ่งจะมีพ่อค้าทองถิ่นท้องถิ่นและโรงงานแปรรูปมาทำการซื้อจากแพปลา สำหรับผู้รวบรวมปลาจากชาวประมงอาจนำไปฝากแพปลาชายหรืออาจส่งให้พ่อค้าทองถิ่นชายปดึก หรือบางรายอาจมีการติดต่อกับโรงงานแปรรูปเป็นผู้จัดส่งสัตว์น้ำทะเลให้ ของทางการจำหน่ายนี้ได้แสดงไว้ในรูปที่ 17

รูปที่ 17 ช่องทางการจำหน่ายสัตว์น้ำทะเล

จ. กระป๋องเคลือบตีบุก

1. ภาวะการผลิตกระป๋องเคลือบตีบุกในประเทศไทย

โรงงานผลิตกระป๋องเคลือบตีบุกในประเทศไทยอาจแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นโรงงานที่ผลิตกระป๋องเคลือบตีบุกเพื่อสำหรับใส่ผลิตภัณฑ์ของโรงงานของตนเอง เช่น โรงงานทำสัปรดกระป๋อง และอีกประเภทหนึ่งเป็นโรงงานที่ผลิตเฉพาะกระป๋องเคลือบตีบุกเพื่อการจำหน่ายให้แก่โรงงานทำอาหารกระป๋อง ที่มีได้มีสายการผลิตกระป๋องเอง โรงงานประเภทหลังนี้ได้แก่

- โรงงานของบริษัท Metal Box ประเทศไทย จำกัด
- โรงงานพูนทรัพย์โลหะการพิมพ์
- โรงงานอุตสาหกรรมรวมวัฒนา จำกัด
- โรงงาน ป.กิจเจริญ
- โรงงาน ส.ชารวัฑ

ประมาณการได้ว่ากำลังผลิตเต็มที่ในการผลิตกระป๋องของทุกโรงงานรวมกัน ในปัจจุบันจะตกราวปีละ 1,400 ล้านใบ กำลังผลิตนี้เพิ่มขึ้นราวร้อยละ 10 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และคาดว่าจะยังคงรักษาระดับการเพิ่มขนาดนี้ไว้อีกกว่า 2 ปี ส่วนยอดการผลิตจริงเมื่อปี 2520 เท่ากับ 700 ล้านใบ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มของปริมาณที่ผลิตจริงประมาณร้อยละ 5 ต่อปี เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าผู้ผลิตกระป๋องทั้ง 2 ประเภทเพิ่งติดตั้งเครื่องจักรรุ่นใหม่เมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งอาจผลิตเต็มที่แล้วจะสามารถผลิตได้จำนวนมากเกินความต้องการใช้ภายในประเทศ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนปฏิเสธไม่อนุมัติให้บัตรส่งเสริมการลงทุนแก่โรงงานผู้ผลิตกระป๋องเพื่อการค้าอีกเลย นอกจากที่อนุมัติให้แก่โรงงาน Metal Box ไปแล้วเท่านั้น

2. ภาวะการตลาดกระป๋องเคลือบตีบุกในประเทศไทย

ความต้องการใช้กระป๋องเคลือบตีบุกในประเทศไทยย่อมขึ้นกับภาวะอุตสาหกรรมอาหารกระป๋องของประเทศ สำหรับโรงงานอาหารกระป๋องส่วนใหญ่จะซื้อกระป๋องจากผู้ผลิต

กระป๋องเพื่อการค้า มีโรงงานอาหารกระป๋องขนาดใหญ่ เช่น โรงงานสับปะรดกระป๋อง โรงงานผลิตถัสดกต้ม เป็นต้น ที่มักจะมีโรงงานทำกระป๋องเพื่อใช้สำหรับการผลิตถัสดกอาหารกระป๋องของตนเอง

ในปี 2520 โรงงานที่ผลิตกระป๋องเพื่อการค้าผลิตกระป๋องออกจำหน่ายถึง 285 ล้านใบ ซึ่งในจำนวนนี้ได้ผลิตให้กับโรงงานผลิตอาหารทะเลและเนื้อกระป๋องราว 230 ล้านใบ โรงงานทำผักกาดดองกระป๋องประมาณ 50 ล้านใบ โรงงานทำผลไม้กระป๋องอีกประมาณ 2-3 ล้านใบ และโรงงานทำผักกระป๋องประมาณ 1 ล้านใบ ประมาณว่าการจำหน่ายกระป๋องของแต่ละโรงงานที่ผลิตกระป๋องเพื่อการค้าในตลาดภายในประเทศ มีสัดส่วนการจำหน่ายดังนี้

โรงงาน Metal Box	ประเทศไทย	ประมาณร้อยละ 50
โรงงานทุนทรัพย์โลหะการพิมพ์		ประมาณร้อยละ 25
โรงงานอื่น ๆ รวมกัน		ประมาณร้อยละ 25

สำหรับโรงงานที่ผลิตกระป๋องเพื่อใช้บรรจุสินค้าของโรงงานเองนั้นประมาณได้ว่าผลิตประมาณ 415 ล้านใบ นั่นคือปริมาณความต้องการใช้กระป๋องของปี 2520 ประมาณเท่ากับ 700 ล้านใบ ซึ่งเมื่อพิจารณาภาวะอุตสาหกรรมอาหารกระป๋องในประเทศ จะพบว่าโรงงานอาหารทะเลกระป๋องอีกประมาณ 6 โรงงานและโรงงานพวกสับปะรดกระป๋องอีกหลายโรงงานที่เพิ่งได้รับอนุมัติการส่งเสริมและกำลังอยู่ในช่วงที่ดำเนินการก่อสร้างและสามารถเปิดดำเนินการได้ในเร็ว ๆ นี้ นั่นก็หมายความว่า ปริมาณความต้องการกระป๋องของประเทศจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้น

การส่งกระป๋องออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศของไทยยังมีได้มีการส่งออก แต่การนำเข้ามีบ้าง โดยนำเข้าจากมาเลเซีย เนื่องจากบางขณะกระป๋องบางขนาดในประเทศขาดแคลนจึงจำเป็นต้องสั่งเข้า ประกอบกับราคาของกระป๋องจากมาเลเซียต่ำกว่าหรือใกล้เคียงกับราคาจำหน่ายของกระป๋องที่ผลิตในประเทศ จึงมีการสั่งเข้าเพื่อใช้ทดแทนกัน นอกจากนี้ก็มีกระป๋องที่สั่งจากสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้มีข้อกำหนดมาตรฐานกระป๋องในการบรรจุอาหารกระป๋องบางขนาดที่จำหน่ายในสหรัฐอเมริกาเอง ซึ่งประเทศไทยยังไม่สามารถ

ผลิตได้ตามข้อกำหนดนั้น ๆ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องซื้อกระป๋องจากสหรัฐอเมริกามาบรรจุอาหาร
กระป๋องเพื่อส่งกลับไปขายยังสหรัฐอเมริกา

ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมให้ผู้ผลิตทำการผลิตกระป๋องชนิดที่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนด
เพื่อที่จะได้ไม่ต้องซื้อกระป๋องเข้ามาอันเป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งจะช่วยประหยัด
เงินตราและลดการขาดดุลการค้า

สรุปผลการวิเคราะห์

ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการผลิตและความต้องการภายในประเทศในวัตถุดิบหลักที่ใช้ของโรงงานตัวอย่างอันได้แก่ โค-กระป๋อง สุกกร ไข่ ปลาชนิดที่ใช้ในการทำอาหาร
กระป๋องและกระป๋องเคลือบสีบุก เพื่อให้ทราบว่าปริมาณของวัตถุดิบหลักเหล่านี้ที่ผลิตได้เพียงพอ
ต่อความต้องการหรือไม่ และมีแนวโน้มอย่างไรในอนาคต ได้ผลการวิเคราะห์ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

ก. โค-กระป๋อง

ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. ปริมาณจำนวนโค-กระป๋องที่เลี้ยงในประเทศ มีปริมาณเพิ่มขึ้นในอัตราที่
ต่ำมาก โดยจำนวนกระป๋องที่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 5.22-5.95 ล้านตัว และจำนวนโค
ที่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 3.75-4.67 ล้านตัว ซึ่งลักษณะการเพิ่มนี้อาจไม่ทันกับ
ความต้องการในการบริโภค ซึ่งทางรัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นนี้ โดยได้กำหนดให้
โครงการที่เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตโค-กระป๋อง เป็นโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วนโดยตลอด และ
ในปัจจุบันมีโครงการพัฒนาปศุสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาทุ่งหญ้า
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการทำปศุสัตว์ ขยายและบำรุงพันธุ์โคเนื้อและโคนม รวมทั้งส่งเสริม
และฝึกอบรมแก่เกษตรกรเพื่อเพิ่มการผลิตโค ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ใน
ช่วง เริ่มพัฒนาการเลี้ยงโค-กระป๋อง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนโค-กระป๋องที่อาจเกิดขึ้นได้

2. ความต้องการบริโภคเนื้อโค-กระบือในประเทศ มีอัตราเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและรายได้ของประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในระยะที่ผ่านมาความต้องการเพื่อการบริโภคมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณโค-กระบือที่เลี้ยงในประเทศ และความต้องการนี้ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีก ดังนั้น การขาดแคลนเนื้อโค-กระบือจะไม่เกิดขึ้นต่อเมื่อรัฐบาลสามารถหาทางเพิ่มผลผลิตโค-กระบือได้สำเร็จ

3. ในวิธีการตลาดโค-กระบือภายในประเทศ จะพบว่าผู้ค้ารวบรวมสัตว์ส่งโรงฆ่าสัตว์กรุงเทพฯ หรือผู้ค้าส่งมีอำนาจในการกำหนดราคารับซื้อโค-กระบือมีชีวิตและราคาเนื้อโค-กระบือฆ่าแหละ ซึ่งในการจัดหาวัตถุดิบเนื้อโค-กระบือของโรงงานตัวอย่างนี้ได้ทำการจัดซื้อจากผู้ค้าส่งเหล่านี้ ดังนั้นทางโรงงานตัวอย่างควรจะได้ศึกษาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะทำการจัดซื้อโค-กระบือมีชีวิตจากผู้รวบรวมโค-กระบือมีชีวิตในกรุงเทพฯ เพื่อนำเข้าโรงฆ่าสัตว์เอง

ข. สุกร

ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการสุกรเพื่อการบริโภคภายในประเทศจากปี 2510-2519 มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี และคาดหมายไว้ว่าจะมีความต้องการเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและรายได้ของประชากรที่เพิ่มขึ้น ส่วนปริมาณสุกรที่เลี้ยงภายในประเทศกลับมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากราคาสุกรที่เกษตรกรได้รับเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ต่ำ เมื่อเทียบกับราคาวัตถุดิบหรืออาหารสัตว์ที่เพิ่มขึ้นค่อนข้างรวดเร็ว ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ต่อไปอาจเกิดการขาดแคลนเนื้อสุกรได้ ดังนั้นรัฐบาลจะต้องแก้ปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่นี้ โดยจำเป็นจะต้องปรับราคาสุกรให้สัมพันธ์กับราคาวัตถุดิบและราคาสินค้าเพื่อการบริโภคอย่างอื่นเพื่อจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มจำนวนสุกร

ค. ไก่

ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการเบ็ด-ไก่ เพื่อการบริโภคภายในประเทศจากปี 2510-2519 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี และจะยังคง

มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3 ต่อปีไปในอนาคต ส่วนการส่งออกเบ็ด-โกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศได้เพิ่มการส่งออกอย่างรวดเร็ว ซึ่งในการผลิตเบ็ด-โกนี้ตัวเลขปริมาณเบ็ด-โก ในวันสำรวจไม่อาจนำมาแทนเพื่อนำมาคำนวณหาจำนวนเบ็ด-โกที่ผลิตได้ในแต่ละปี แต่เท่าที่ปรากฏในช่วงที่การส่งออกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโกได้เร่งรัดขยายการเลี้ยงโกเพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่อญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศผู้ซื้อรายใหญ่ได้ลดการสั่งซื้อลงได้ทำให้เกิดภาวะการผลิตโกไคลดจนต้องมีการทำลายลูกโกทิ้งเป็นจำนวนมากเพื่อมิให้มีการขาดทุนเพิ่มมากขึ้น จากนั้นมาปริมาณโกก็ได้ลดจำนวนลง ประกอบกับในระยะที่ผ่านมาราคาโกเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าราคาวัตถุดิบทำอาหารสัตว์ที่สำคัญโดยเฉพาะรำ ทำให้ผู้เลี้ยงรายย่อยบางรายต้องเลิกเลี้ยงกิจการเพราะทนขาดทุนไม่ได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ต่อไป จำนวนโกที่ผลิตในประเทศย่อมจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นรัฐบาลจึงควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาเหล่านี้รวมทั้งขยายตลาดต่างประเทศเป็นการจูงใจเกษตรกรให้เพิ่มการเลี้ยงโก

ง. ปลาชนิดที่ใช้ทำอาหารกระป๋อง

ผลการวิเคราะห์ที่สามารถสรุปได้ว่า ปริมาณปลาชนิดที่ใช้ทำอาหารกระป๋อง คือปลาโอกับปลาหลังเขียวที่จับได้ปี 2516-2520 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2520 ปริมาณปลาโอที่จับได้เท่ากับ 12,932 ตัน เทียบกับปี 2516 ซึ่งมีปริมาณปลาโอที่จับได้เพียง 7,914 ตัน ส่วนปลาหลังเขียวมีปริมาณที่จับได้ในปี 2520 เท่ากับ 214,077 ตัน เทียบกับปี 2516 ซึ่งมีปริมาณปลาหลังเขียวที่จับได้เพียง 34,285 ตัน จะเห็นได้ว่าปริมาณที่จับได้เพิ่มขึ้นมาก ทั้งนี้ก็เนื่องจากการพัฒนาวิธีการจับสัตว์น้ำทะเล มีการนำเครื่องมือทันสมัยมาใช้ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการประกาศขยายเขตน้ำหน้า 200 ไมล์ของประเทศเพื่อนบ้านเมื่อเร็ว ๆ นี้ มีผลทำให้บริเวณเนื้อที่ในการทำประมงทะเลของไทยที่เคยปฏิบัติอยู่ลดน้อยลงไปถึง 300,000 ตารางไมล์ และอาจทำให้การจับสัตว์น้ำทะเลลดลงถึงปีละ 660,000 ตัน นอกจากนี้สภาพทางธรรมชาติในทะเลที่ถูกทำลายรวมทั้งการใช้วนตาถี่เกินไปจับปลาขนาดเล็กเกินไปเหล่านี้ทำให้การขยายจำนวนของสัตว์น้ำทะเลเพิ่มขึ้นช้า อันทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำทะเลในน่านน้ำไทยลดน้อยลง อันอาจยังผลให้ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ลดน้อยลง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าหากประเทศไทยไม่ต้องการประสบภาวะการขาดแคลนสัตว์น้ำทะเลในอนาคต จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องแก้ปัญหาดังกล่าวรวมทั้ง

หาทางเพาะพันธุ์ตัวนำทะเลบริเวณริมฝั่งทะเลเอง

จ. กระป๋องเคลือบสีมุก

ผลการวิเคราะห์ที่สามารถสรุปได้ว่า กำลังผลิตของโรงงานผลิตกระป๋องเพื่อการค้าและกำลังผลิตของโรงงานที่ผลิตกระป๋องเพื่อป้อนโรงงานทำอาหารกระป๋องของตนเองรวมกันแล้วมีมากกว่าความต้องการใช้กระป๋องในประเทศ และกำลังผลิตนี้ก็ยังคงจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มความต้องการทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ผลิตกระป๋องทั้ง 2 ประเภทเพิ่งจะติดตั้งเครื่องจักรรุ่นใหม่เมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งเมื่อผลิตเต็มที่แล้วจะสามารถผลิตได้จำนวนมากเกินความต้องการใช้ภายในประเทศ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิเศษไม่อนุมัติให้ยंत्रส่งเสริมการลงทุนแก่โรงงานผู้ผลิตกระป๋องเพื่อการค้าอีกเลย แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่อุตสาหกรรมผลิตกระป๋องประสบอยู่ก็คือ การที่ไม่ได้ผลิตกระป๋องที่มีคุณภาพได้มาตรฐานข้อกำหนดของบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ทำให้ต้องมีการสั่งเข้าจากสหรัฐอเมริกา ดังนั้นจึงควรที่จะได้ส่งเสริมให้มีการผลิตกระป๋องได้มาตรฐานดังกล่าวเพื่อทดแทนการนำเข้า

จากผลการประเมินความต้องการผลิตภัณฑ์ของโรงงานตัวอย่างในบทที่ 2 ซึ่งให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์กระป๋องมีระดับความต้องการคงที่คือ 266,288 กิโลกรัม เมื่อคิดเป็นวัตถุดิบพวกเนื้อสัตว์ 80% ของน้ำหนักสุทธินี้จะได้ปริมาณวัตถุดิบที่ต้องการใช้เท่ากับ 213,030 กิโลกรัมสูงกว่าวัตถุดิบที่ใช้ในอดีตเพียงเล็กน้อย ซึ่งในจำนวนนี้เป็นไก่ประมาณครึ่งหนึ่งและเป็นเนื้อโค-กระบือและสุกรอย่างละ 25% ทั้งนี้โดยถือตามข้อมูลขายในอดีตที่มีปริมาณยอดขายของไก่กระป๋องประมาณ 50% เนื้อกระป๋องประมาณ 25% และหมูกระป๋องประมาณ 25% ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ดังนั้นถึงแม้ว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณโค-กระบือจะอยู่ในอัตราที่ต่ำ ส่วนการเลี้ยงสุกรและไก่ก็มีแนวโน้มลดลง ก็เชื่อว่าทางโรงงานตัวอย่างก็ไม่ถึงกับประสบการขาดแคลน แต่อาจประสบกับปัญหาในระบับราคาที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณวัตถุดิบที่ไขมิได้เพิ่มขึ้นมาก แต่อย่างไรก็ตามทางโรงงานตัวอย่างควรหาแหล่งขายวัตถุดิบ เหล่านี้ที่มั่นใจได้ว่าจะสามารถหาวัตถุดิบให้ได้ในยามวัตถุดิบหายาก และเมื่อทางรัฐบาลได้แก้ไขปัญหาค่าเลี้ยงสุกรและไก่ รวมทั้งการพัฒนาปศุสัตว์โดยผลสำเร็จ ปริมาณวัตถุดิบเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นทันกับความต้องการ สำหรับผลิตภัณฑ์ปลาซาร์ดีนกระป๋อง

ตามี่ประเมินไว้จะมีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 73,885 กิโลกรัมอันหมายความว่าทางโรงงานตัวอย่างมีความต้องการวัตถุดิบปลาหลังเขียวเพิ่มขึ้นปีละ 98,267 กิโลกรัม (วัตถุดิบปลาที่ใช้คิดเป็น 133% โดยน้ำหนักของน้ำหนักสุทธิของผลิตภัณฑ์ปลากระป๋อง) จากการวิเคราะห์ภาวะการจับสัตว์น้ำทะเล ถึงแม้ว่าปริมาณปลาหลังเขียวที่จับได้จะเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากปัญหาการขยายเขตน่านน้ำ 200 ไมล์ของประเทศเพื่อนบ้าน และความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำทะเลในน่านน้ำไทยลดน้อยลง ปัญหาเหล่านี้อาจทำให้ปริมาณปลาหลังเขียวที่จับได้ลดลงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทางรัฐบาลจะต้องเป็นผู้แก้ไข ทางโรงงานตัวอย่างสามารถทำได้เพียงพยายามติดต่อแหล่งขายปลาที่มีอิทธิพลสามารถหาปลาให้ได้ในภาวะที่ปลาหายาก กล่าวคือในช่วงวัตถุดิบปลาหายาก ทางโรงงานต้องพยายามแข่งกับโรงงานปลากระป๋องอื่น ๆ ในการแย่งซื้อวัตถุดิบ นอกจากนี้ ทางโรงงานตัวอย่างควรที่จะได้มีการพยายามขยายตลาดของผลิตภัณฑ์พวกไก่และหมูกระป๋อง ซึ่งวัตถุดิบสองอย่างนี้สามารถเพิ่มผลผลิตได้ในระยะเวลาอันสั้น ในเรื่องการขาดแคลนมีโอกาสดเกิดขึ้นน้อย รวมทั้งการขยายผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋องอื่น ๆ เช่น ผักและผลไม้กระป๋อง เป็นต้น ซึ่งก็เป็นโชคที่กรรมวิธีการผลิตอาหารกระป๋องมีกรรมวิธีเดียวกัน ทางโรงงานตัวอย่างสามารถใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีอยู่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้ อันนี้นับเป็นข้อดีของลักษณะโรงงานอาหารกระป๋องซึ่งส่งผลให้ข้อจำกัดในเรื่องวัตถุดิบหลักนี้มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลผลิตน้อยลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย